

~~e-333~~
e-333

INŠTITUT ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO
pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani

RAZVOJ IN UREJANJE VASI NA SLOVENSLEM
POSELITEV V GOZDNEM PROSTORU

IVAN ŽONTA

Ljubljana, 1985

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani

RAZVOJ IN UREJANJE VASI
NA SLOVENSLEM

Poselitev v gozdnem prostoru

Nosilec naloge:

Ivan ŽONTA, dipl. inž.

Direktor:

Marko KMEČL, dipl. inž.



(10)

N a r o č n i k :

URBANISTIČNI INŠTITUT SR SLOVENIJE

Sodelovanje IGLG s prispevkom:

"Poselitev v gozdnem prostoru"

Oxf. 912(497.12)

I z v l e č e k

ŽONTA, I.: RAZVOJ IN UREJANJE VASI NA SLOVENSKEM

(Poselitev v gozdnem prostoru)

Prispevek obravnava nekatera teoretična in praktična izhodišča ter nekatere urejevalske usmeritve vezane na sistematičnejše planersko opredeljevanje primernosti prostora za ruralno poselitev v ambientu gozdnega prostora. Nakazana so spoznanja, da razvoj vasi ne more vključevati zgolj ozkega urbanističnega planiranja - temveč je, ko govorimo o gozdnem prostoru to zapleten kompleks medsebojnih učinkov ekoloških pogojev in družbeno-gospodarskih komponent družbenega prostora.

2.2.1.3 POSELITEV V GOZDNEM PROSTORU

Omejčitve in pospeševalni dejavniki z vidika gozdarstva

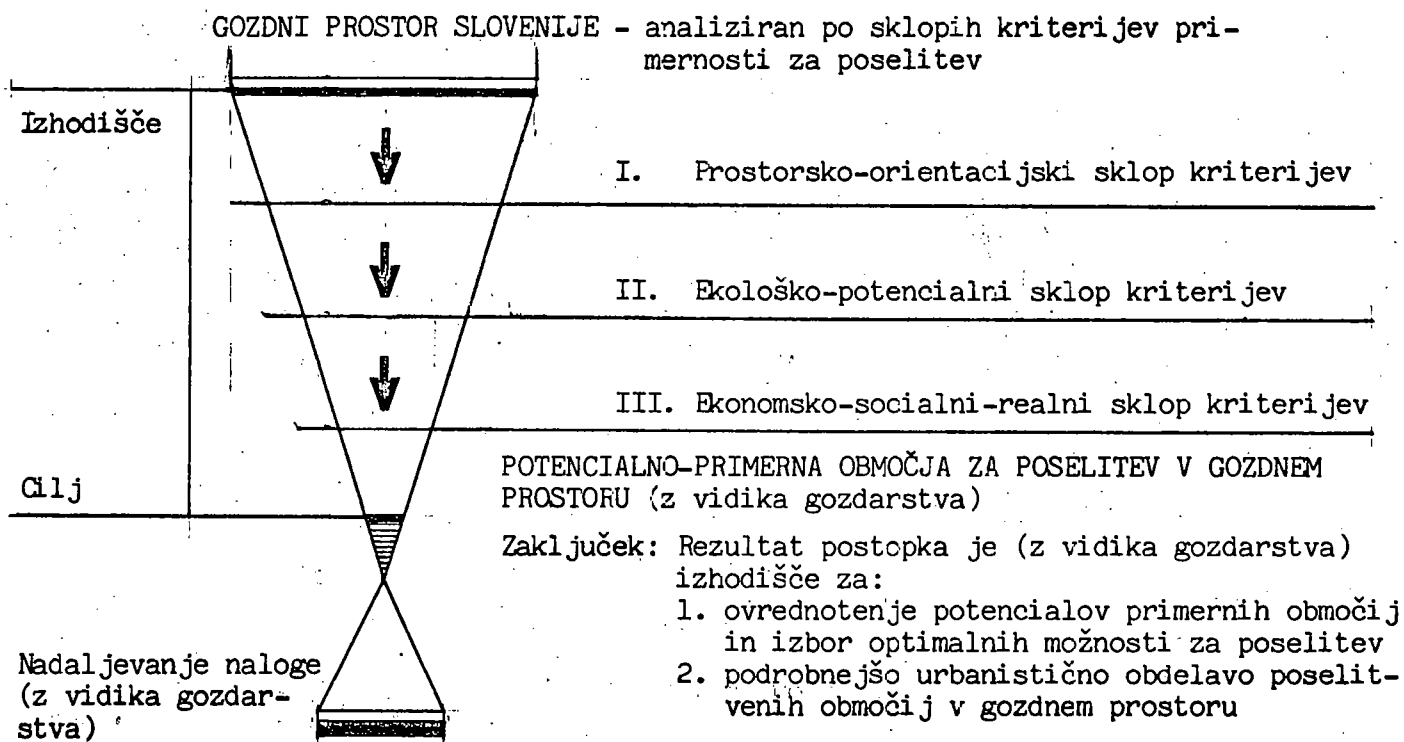
Izhodišče naloge je v prispevku gozdarske stroke k interdisciplinarnim naporom za opredelitev družbeno-optimalne rabe razpoložljivega prostora, med drugim tudi poselitve. Izjemna pomembnost družbenega usklajevanja prostorskih razmerij se kaže že danes v pojavnosti mnogih neskladij v uporabi prostora, kot posledice zatečenega zgodovinskega stanja ter pogostega parcialnega in često tudi stihijskega razvoja v preteklem obdobju.

S stališča racionalnega gospodarjenja s plodnimi zemljišči je posebnega pomena, poleg vzdrževanja ustreznega bilančnega razmerja produkcijskih zemljiških kategorij, tudi vzdrževanje ustrezne oziroma optimalne prostorske razporeditve zemljiških kategorij, ne nazadnje tudi s stališča dolgoročnosti finančnih naložb, vloženih v zemljiško produkcijo.

S specifičnimi pogoji se srečujemo na področju gozdarstva predvsem glede naravnih pogojev Slovenije, velikega deleža (51 %) gozdov v slovenskem prostoru ter izjemno dolge produkcijske dobe (100 let). S stališča naravnih razmer in ožjih sektorskih usmeritev je trend gozdnatosti in nedotakljivosti gozdnega prostora pozitivno dejstvo. Ta isti proces, gledan v luči širših družbenih interesov pa ima seveda vrsto nedorečenih problemov, ki jih mora rešiti poleg stroke celotna družba.

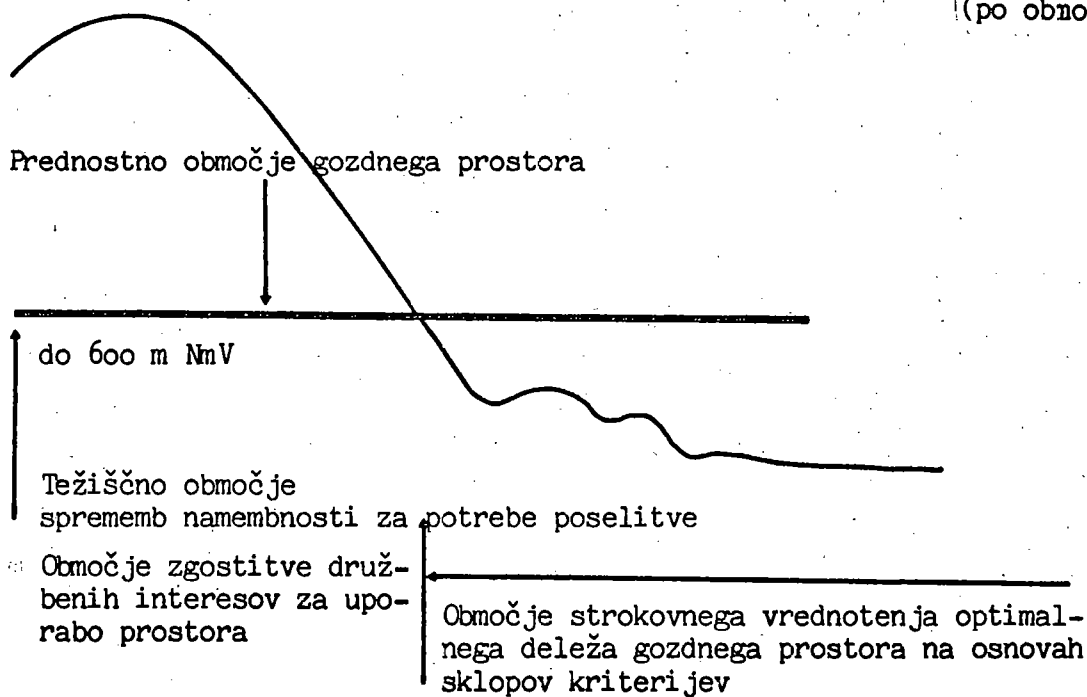
Gradivo predstavlja prispevek k strokovnemu in družbenemu iskanju in vrednotenju optimalnega razmerja deleža gozdov (v odnosu do drugih dejavnosti) v prostoru. Izmed možnih je izbran pristop, ki v rezultatu sintetizira nekatere ključne strokovne in planerske parametre in, ki je predstavljen kot shema analize gozdnega prostora - po kriterijih primernosti za poselitve z vidika gozdarstva.

Shema: ANALIZE GOZDNEGA PROSTORA - PO KRITERIJIH PRIMERNOSTI ZA POSELITEV (z vidika gozdarstva)



Shema: KRITERIJI GOZDARSTVA, KI OBRAVNAVAJO GOZDNI PROSTOR DO 600 m NmV.

(po območjih)

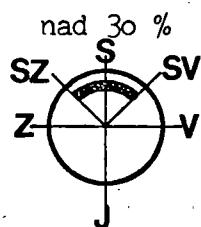


II. PROSTORSKO-ORIENTACIJSKI SKLOP

KRITERIJ

OMEJEVALNI
(za poselitev)

nad 600 m



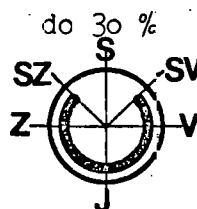
1. NADMORSKA VIŠINA
priloga karta M 1:400000

2. STRMINA

3. EKSPozICIJA (LEGA)

POSPEŠEVALNI
(za poselitev)

do 600 m



Shema območja gozdnega prostora predstavlja ilustracijo območja strokovnega vrednotenja optimalnega deleža gozdnega prostora na osnovah sklopov kriterijev. Izbrana je cona do nadmorske višine 600 m, ker menimo, da je osrednji interes po spremembi namembnosti za potrebe poselitve prav v tem območju.

Pregledna karta Slovenije ilustrira prostorsko razporeditev deleža območij do 600 m nadmorske višine v razmerju do obsega deleža po občinah (pregledna karta z vrisanimi mejami občin SRS). Iz tega so razvidna očitna nesorazmerja v slovenskem prostoru, kar razvojno pomeni, ali spreminjanje kriterijev, ali pa neenakomerni prostorski razvoj v okviru kompleksnih razvojnih danosti. (DELOVNO GRADIVO - PRILOGA 5)

Kriteriji za prostorsko-orientacijski sklop so podani v orografsko kvantificiranih razmerjih kot kombinacija za poselitev omejevalnih in pospeševalnih kriterijev s stališča gozdarstva, ki hkrati pomenijo vhodno prostorsko kvantificiranje prednostnega deleža gozdov tudi v nižinskem (pod 600 m) območju.

II. EKOLOŠKO POTENCIALNI SKLOP

Opis in relativna vrednost kriterijev za oceno rastišča in lastnosti gozdnih združb po VAROVALNEM POMENU

Gozd je prirodna vegetacijska formacija, ki se oblikuje v seriji ekoloških kompleksov. Zato ni slučaj, da se odločamo valorizirati ta prostor preko življenjskih skupnosti, nastalih s prirodnim združevanjem rastlin, t.j. gozdnih fitocenoz, ki zavzemajo v sklopu biogeocenoloških komponent vsake prirodne življenjske skupnosti (biogeocenoze) poseben položaj. V primerjavi z ostalimi dejavniki ima fitocenoza poseben položaj, ker z mnogostransko dejavnostjo najgloblje posega v ekološki kompleks. Njen vpliv se izraža predvsem preko razvoja, rasti, razmnoževanja in odmiranja rastlin ter preko biofizioloških in biokemijskih procesov, ki ta razvoj spremljajo. V odvisnosti in vzporedno s to dejavnostjo fitocenoz se oblikujejo procesi biološkega kroženja in akumulacije snovi, procesi tlotvorbe, nastajanja tal in oblikovanja mezoklime rastlinskih združb. Končno je le preko fitocenoz zagotovljeno življenje heterotrofnim organizmom: živalim, človeku in mnogim mikroorganizmom.

Če spoznamo lastnosti fitocenoz, njihov nastanek in razvoj ter njihovo življenjsko okolje, potem dobimo tisto absolutno osnovo, katero moramo upoštevati pri izrabi tega ambienta za raznotero, bodisi biološko, tehnološko ali drugačno udejstvovanje (poselitev). Tako poznano okolje lahko tudi vrednotimo po primernosti za vrsto in način naših posegov v gozdni prostor.

S fitocenološko karto je predstavljena prostorska razširjenost gozdnih združb. Okolje in lastnosti gozdnih združb je bilo proučeno na podlagi kompleksnih fitocenoloških raziskovanj, ki temeljijo med drugim tudi na dosedanjih ugotovitvah geologije, petrografije, pedologije in klimatologije. Ugotovitve o okolju in lastnosti gozdnih združb so torej rezultat komparativnega proučevanja vegetacijske sestave fitocenoz in lastnosti tal, katerim iščemo povezavo na izhodni substrat in ugotavljanja klimatskih elementov in pojavov ter orografskih dejavnikov, ki dani klimat modificirajo.

Metodologija valorizacije gozdnega prostora

na osnovi prirejenega gradiva: "Vrednotenje gozdnega prostora po varovalnem in lesno proizvodnem pomenu na osnovi naravnih razmer[†] je naslednja:

Okolje gozdnih združb in lastnosti njihovih ekoloških kompleksov so nam v osnovnih komponentah poznane. To obilico podatkov, katerih razne vrednosti se pojavljajo po posameznih združbah v različnih kombinacijah, je potrebno urediti in ovrednotiti tako, da bi lahko iz njih ugotavljali komparativne prednosti posameznih gozdnih združb za tako ali drugačno gospodarsko rabo.

Valorizacija gozdnega prostora temelji na načelu, da ima vsak dejavnik, ki se vključuje v ekološki kompleks fitocenoze in gozdne združbe v gospodarskem vrednotenju gozdnega prostora neko vrednost, ki je iz tega vidika optimalna. Omejitve za vsestransko izrabo gozdnega prostora za te namene pa so podane z ekstremnimi vrednostmi teh dejavnikov, ne glede na to, ali so te izražene z maksimumom ali minimumom.

V valorizacijo gozdne združbe vključujemo dejavnike, z individualnimi vrednostmi ali pa kot rezultate njihovega kompleksnega (vzajemnega) delovanja. Katere in koliko dejavnikov bomo vključili v valorizacijo je odvisno od naloge, ki jo rešujemo in od stopnje poglobljenosti komparacij.

Aplikacija tega načela v valorizaciji gozdnega prostora je zasnovana na razporejanju vrednosti izbranih dejavnikov.

Poslužujemo se relativne bonitetne skale, po kateri razporejamo vse ekološke dejavnike z ozirom na vsebino ali rezultate njihovega učinkovanja od optimuma proti ekstremom.

Medsebojni odnos med dejavniki z ozirom na njihovo pomembnost in vlogo v ekološkem kompleksu je težko ugotovljiv. Ker pa so dejavniki po relativni bonitetni skali razporejeni po vsebini v isto smer delovanja t.j. od optimuma proti ekstremom, je za samo relativno valorizacijo ta medsebojni odnos med dejavniki manj pomemben in lahko tako tehtanje tudi opustimo.

Dejavnike povezujemo na skupno osnovo z relativno bonitetno skalo, kjer je izbrana najnižja vrednost za optimalne razmere in najvišja za najneustreznejše, t.j., kjer je posamezni dejavnik izražen z ekstremom maksimuma oziroma minimuma. Skala je pet stopenjska, koeficienti pa so izbrani po integralni obliki normirano normalne funkcije (po Gausu), in sicer: optimum - 1,3,5,7,9 - ekstrem.

Pregled gozdnih združb v območju pod 600 m in deležev združb (v % glede na ves gozdni prostor Slovenije)

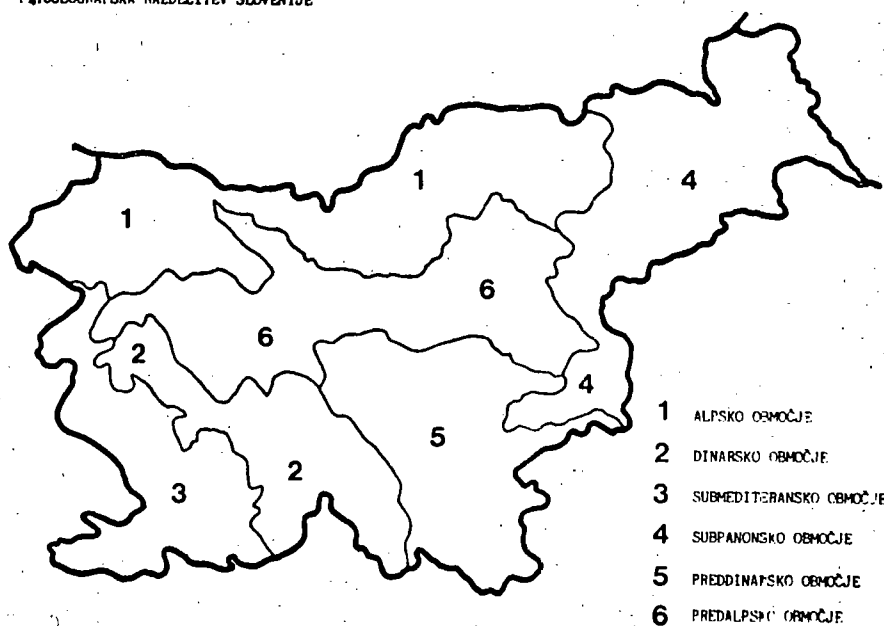
Delež združbe v gozdnem prostoru Slovenije

I. Območje zonalnih gozdnih združb	
1. Submediteranski fitoklimatski teritorij	
.QC ₁ - primorski nižinski gozd gradna in belega gabra	0,20 %
.S0 - primorski gozd gradna, puhastega hrasta in kraškega jesena	0,27 %
.Sef - primorski bukov gozd	2,66 %
2. Dinarski fitoklimatski teritorij	
.HFz - Dinarski predgorski bukov gozd	7,00 %
.AF - Dinarski gorski gozd jelke in bukve	10,72 %
(delno le robna območja)	
3. Predalpski fitoklimatski teritorij	
.QC ₃ - Predalpski nižinski gozd gradna in belega gabra s trlistno vetrnico	0,80 %
.HF ₃ - Predalpski predgorski bukov gozd s trlistno vetrnico	0,30 %
4. Alpski fitoklimatski teritorij	
.AmF ₃ - Alpski bukov gozd	5,02 %
5. Predalpski fitoklimatski teritorij	
.QC ₄ - Predalpski nižinski gozd gradna in belega gabra z vlmčkom	1,00 %
.HF ₄ - Predalpski predgorski bukov gozd z lobodiko	0,60 %
6. Predpanonski fitoklimatski teritorij	
.QC ₅ - Predpanonski nižinski gozd gradna in belega gabra	7,00 %
II. Azonalne gozdne združbe	
1. Bazofilni borovi gozdovi	
2. Bazofilni gozdovi hrastov in listinskih listavcev	
.CO - termofilna združba gabrovca in omelike	0,27 %
.LQ - Predinarski bazofilni gradnov gozd	0,01 %

I-76

3. Mešani gozdovi listavcev
4. Bukovi gozdovi
- a) na karbonatni podlagi
- . OF - termofilni bukov gozd 5,64 %
 - . CF - predalpski termofilni bukov gozd 0,59 %
 - . ArF - bukov gozd s kresničevjem 2,69 %
 - . QF - bukov gozd z gradnom 7,37 %
- b) na silikatni podlagi
- . LF₁ - primorski bukov gozd z belkasto bekico 1,00 %
 - . LF₄ - ilirski bukov gozd z belkasto bekico 4,42 %
 - . BF - acidofilni bukov gozd z rebrenjačo 9,51 %
5. Jelovi in smrekovi gozdovi
- a) na karbonatni podlagi
- b) na silikatni podlagi
- . DA - jelov gozd s praprotni 3,65 %
 - . BA - gozd jelke in smreke z viličastim mahom 1,41 %
6. Acidofilni borovi gozdovi
- . MP - acidofilni borov gozd 3,65 %
7. Visoka šotna barja
8. Gozdovi in logi obrežij ter poplavnih zemljišč
- . Ag - logi črne jelše 0,30 %
 - . RC - gozd doba belega gabra (in ozkolistnega jesena) 1,30 %

FITOGEOGRAFSKA RAZDELITEV SLOVENIJE



II. EKOLOŠKO POTENCIALNI SKLOP

Opis in relativna vrednost kriterijev za oceno rastišča in lastnosti gozdnih združb po varovalnem pomenu

KRITERIJ

OMEJEVALNI (za poselitev)		POSPEŠEVALNI (za poselitev)
5 > koeficient 7 > koeficient	1. GEOLOŠKO PETROGRAFSKI KOMPELEKS (2 kriterija) - mehanska razpadlost kamenine - kemijski razkroj kamenin	koeficient > 5 koeficient > 7
5 < koeficient 5 < koeficient 5 koeficient 3 < koeficient	2. KOMPLEKS OROGRAFSKIH DEJAVNIKOV (4 kriteriji) - oblika terena - nagib terena - lega - odtočni koeficient	koeficient < 5 koeficient < 5 koeficient 1 in 9 koeficient < 3
5 < koeficient 5 < koeficient 5 < koeficient 5 < koeficient 5 < koeficient	3. KOMPLEKS KLIMATSKIH ELEMENTOV IN POJAVOV (5 kriterijev) - vegetacijska stopnja - klima kvocijent po Ellenbergu - trajanja neprekinjene snežne odeje - izpostavljenost neposrednemu vplivu makroklimе	koeficient < 5 koeficient < 5 koeficient < 5 koeficient < 5 koeficient < 5
5 > koeficient 3 < koeficient 7 > koeficient 7 > koeficient 7 > koeficient	4. TALNE RAZMERE GOZDNIH ZDRUŽB (6 kriterijev) - kamenitost v talnem profilu in na površini - ustaljenost tal ali talnega profila - vlažnost tal - zakisanost tal - razvojna stopnja tal - stabilnost talnega kompleksa glede na biotične in abiotične vplive (erodibilnost)	koeficient > 5 koeficient < 3 koeficient > 7 koeficient > 7 koeficient > 7 koeficient > 5
5 > koeficient 7 > koeficient 7 > koeficient 3 < koeficient 3 < koeficient	5. LASTNOSTI VEGETACIJSKE ODEJE (5 kriterijev) - značaj vegetacije ter zahtevnost po talni in zračni vlagi - značaj vegetacije in zahteve po svetlobi - značaj vegetacije in lastnosti pri prekoreninjanju tal - stabilnost gozdne združbe glede na abiotične in biotične vplive - izpostavljenost gozdne združbe abiotičnim vplivom	koeficient > 7 koeficient > 7 koeficient < 3 koeficient < 3 koeficient 1

Opis in vrednosti kriterijev (koeficientov) so navedeni v DELOVNEM GRADIVU (PRILOGA 3).

Opis in relativna vrednost kriterijev za oceno rastišča in lastnosti gozdnih združb po lesnoproizvodnem pomenu

Gozdovi se po svoji lesni proizvodnji zelo razlikujejo, in sicer tako po drevesni vrsti, kot po kvaliteti in višini prirastka. Kot imajo gozdne fitocenoze svojstveni varovalni karakter, tako imajo tudi svojstveno sestojno strukturo in ritem rasti. Zato je lesno-proizvodni pomen naših gozdov mogoče najzanesljivejše spoznati preko gozdnih združb, katerim poznamo vegetacijsko (drevesno) sestavo, razvojno stopnjo tal in druge klimatske in orografske dejavnike okolja, ki so odločilni za proizvodno sposobnost teh združb.

Dosedanje raziskave prirastne sposobnosti naših gozdov so se opirale na dokaj zanesljive dendrometrijske metode, vendar so se podatki o tekočem prirastku nanašali bolj na povprečne sestojne razmere in drevesne vrste in manj na rastiščne razmere. Tako je bilo zatečeno le trenutno stanje v sestoji, ne pa lesna proizvodna sposobnost gozdnih rastišč. Ker na podlagi teh podatkov ne moremo valorizirati gozdov po njihovem lesno-proizvodnem pomenu v širšem slovenskem prostoru, je izdelana posebna metodologija, ki temelji na relativni oceni proizvodne sposobnosti gozdnih združb.

Poznavanje lastnosti gozdnih združb nam omogoča, da jih relativno vrednotimo po njihovem prirodnem potencialu za proizvodnjo lesa. V ta namen vpeljani rastiščni koeficient temelji na predpostavki, da proizvodnja organske mase (torej tudi lesa) narašča od ekstremnih proti optimalnim rastiščem po krivuljah, ki jih lahko izrazimo v povprečju z normirano normalno krivuljo.

Z drugimi besedami: prirodni proizvodni potencial gozdnih združb ekstremnih rastiščnih razmer je minimalen, z boljšanjem rastiščnih razmer se proizvodna sposobnost združb v začetku polagoma, nato pa naglo povečuje; z nadaljnjim izboljševanjem rastišča pa se proizvodnost združb vedno počasneje povečuje in končno doseže kulminacijo, ki je limitirana z lastnostmi samih drevesnih vrst in makroklimatskimi dejavniki.

Rastiščni koeficienti so na podlagi takega izhodišča izračunani za deset bonitetnih razredov iz integrala normirane normalne krivulje. Za praktičen pristop k prvim raziskavam so rastiščni koeficienti - RK poenostavljeni tako, da so zaokroženi na cela števila, in sicer:

	Bonitetni razred									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
$R_k = 17$	17	15	13	11	9	7	5	3	1	0

KRITERIJ ZA OCENO RASTIŠČA IN LASTNOSTI GOZDNIH ZDRUŽB PO
LESNO PROIZVODNEM POMENU

OMEJEVALNI
(za poselitev)

POSPEŠEVALNI
(za poselitev)

	GOZDNA ZDRUŽBA	KRITERIJI		
		Rastiščni koeficient	Bonitetni razred	
-	MP Acidofilno borovje	7	VI	VI
I	DA Jelovje s praprotni	17	I	-
II	BA Jelovje s smreko	15	II	-
III	AF Dinarski jelovi in bukovi gozdovi	13	III	-
IV	QF Bukovje z gradnom	11	IV	-
V	HF ₂ , HF ₄ Predgorsko bukovje	9	V	-
V	EF Gorsko bukovje	9	V	-
V	BF Acidofilni bukovi gozdovi	9	V	-
-	HF ₃ Predalpsko predgorsko bukovje	7	VI	VI
-	ArF Bukovje na rendzinah	7	VI	VI
-	AnF Predgorsko bukovje	7	VI	VI
-	LF Zmerno acidofilno bukovje	7	VI	VI
-	OF Termofilni bukovi gozdovi	5	VII	VII
-	CF Predalpsko termofilno bukovje	3	VIII	VIII
III	RC Dobovi gozdovi	13	III	-
III	QC ₄ , QC ₅ Preddinarski gozdovi gradna in belega gabra	11	III	-
V	QC ₁ , QC ₃ Predalpski, dinarski in primorski gozdovi gradna in belega gabra	9	V	-
-	Ag Gozdovi črne jelše	7	VI	VI
-	LQ Bazofilni gradnov gozd	3	VIII	VIII
-	SO Primorski gozd črnega gabra in jesenske vilovine	3	VIII	VIII
-	CO Grmičje relike in črnega gabra	0	X	X
-	SeF Primorski bukov gozd	7	VI	VI

V tekstualnem delu so obrazloženi ključni pojmi gozdarskih, ekoloških kriterijev in metodologija valorizacije gozdnega prostora na osnovi prirejenega gradiva "Vrednotenje gozdnega prostora po varovalnem in lesnoproizvodnem pomenu na osnovi naravnih razmer" (dr. Živko Košir, IGLG 1975).

Pregled gozdnih združb in deležev predstavlja sistematični seznam v okviru fitoklimatskih teritorijev in vrstah gozdov. Z ozirom na podatek o deležu gozdne združbe v celotnem gozdnem prostoru Slovenije je podano opozorilo o nujnosti rangiranja tudi glede na obseg ekološkega kompleksa.

Shematski prikaz fitogeografske razdelitve Slovenije dopolnjuje in globalno locira gornjo informacijo.

Kriteriji za oceno ekološko potencialnega sklopa so razdeljeni v dve skupini kriterijev za oceno rastišča in lastnosti gozdnih združb, enkrat po varovalnem pomenu in drugič po lesno proizvodnem pomenu.

Nazorno so podani v tabelarnem pregledu s stališča kvalifikacije in kvantifikacije omejevalnih pospeševalnih kriterijev za poselitev s stališča gozdarstva.

III. EKONOMSKO SOCIALNI-REALNI SKLOP KRITERIJEV

Sistemi gospodarjenja z gozdovi z ozirom na njihovo varovalno in lesno proizvodno funkcijo

Gospodarjenje z gozdovi je poverjeno gozdno gospodarskim organizacijam, združenim kmetom in samoupravnim interesnim skupnostim za gozdarstvo in sicer pod pogojem, da ohranjajo in krepijo splošno koristne funkcije gozdov po načelu trajnosti gozdov in donosov po količini in strukturi. Gozdovom je s tem dana varovalna in proizvodna vloga.

Da bi lahko združevali primarno-varovalno-in sekundarno-lesno proizvodno-vlogo gozdov, je potrebno gospodarjenje z gozdovi voditi preko takšnih sistemov gospodarjenja, ki vsebujejo poleg teh komponent tudi ekonomske komponente, s katerimi se ustvarjajo sredstva za takšno gospodarjenje, temeljiti pa morajo na ekoloških in vegetacijskih lastnostih gozdnih združb.

Sistemi gospodarjenja z gozdom so odraz uveljavljenih sistemov gospodarjenja v preteklosti, trenutnih razmer v sestojih, v zasebnem sektorju pa predvsem zahteva kmetov, lastnikov gozdov za trajno in sprotno kritje potreb po lesu.

Gozdni prostor ter opuščanje in zaraščanje kmetijskih zemljišč:

Po gozdnogospodarskih načrtih je v SR Sloveniji 1,045.367 ha gozdov, kar predstavlja 51 % gozdnatost; od tega je družbenih gozdov 391.105 ha (37 %), v zasebni lasti pa je 654.262 ha (63 %).

84 % gozdov ima lesnoproizvodno funkcijo, 16 % gozdov pa predstavlja malodonosne gozdove na površini 107.495 ha, 5.837 ha je grmišč in 48.189 ha je varovalnih gozdov.

Glede na obstoječi kriterij hribovitega območja (ki pa je v jugoslovanskem prostoru zelo različno tolmačen), kamor spada 24 občin, je v tem prostoru približno 496.239 ha gozdov, kar predstavlja 59 % celotne površine hribovitega območja (845.600 ha), oziroma 47 % vseh gozdov v SR Sloveniji.

V slovenskem prostoru, ki je limitiran z razmeroma skromnimi razsežnostmi, je kvalitativna struktura še pomembnejši faktor gospodarskega in družbenega razvoja. Plodna zemlja je najdragocenejša dediš-

čina, ki nam zagotavlja obstanek in razvoj. Gozdarstvo in kmetijstvo, ki v procesih primarne proizvodnje izkoriščata plodni potencial tal, sta neposredno soočena z resničnostjo naravnih omejitev; zato ni slučajno zgodovinsko prizadevanje kmetijstva in gozdarstva za obvladovanje naravnih danosti. Borba za obstoj je bila v slovenskem prostoru izjemno silovita in je zato razumljiva tudi silovitost posegov v naravni prostor. Bolj ali manj strnjena gozdna krajina se je s povečevanjem potreb po hrani vse bolj krčila; širil se je kmetijski prostor tudi tam, kjer so bili pogoji zanj komaj zadovoljivi. Marsikje so bila presežena razmerja naravnega ravnotežja, zlasti na robnih območjih, ki so predstavljala poleg zaostrenih naravnih pogojev tudi specifične ter konfliktno družbenopolitične in gospodarske poligone različnih interesov. Človek je v tem borbenem prostoru moral izkoristiti sleherno možnost za preživetje, ki jo je nudila narava z enkratno dobrino - plodno zemljo.

Tisočletni proces krčenja gozdnega prostora za pridobivanje hrane se je v trenutku našega bivanja zaustavil in to ne samo zaradi visoko razvitih tehničnih možnosti današnjega sveta, temveč tudi zaradi vse bolj humanih družbenih pogojev, ki dejansko ponujajo možnosti za bolj usklajena razmerja med družbo in naravo.

V ilustracijo navajamo trende gozdnatosti, ki je v obdobju od 1875 do 1950 dokaj enakomeren v razponu od 750.000 ha gozdov do 830.000 ha (razlika komaj 80.000 ha gozdov). Od leta 1950 pa naraste gozdna površina kar za 215.000 ha - vse seveda na račun nekdanje bolj ali manj intenzivno obdelane kmetijske zemlje.

Glede na stalno naraščanje gozdnih površin, današnje stanje v prostoru, ki ga karakterizira tudi dokajšnja stihijska dinamika planiranja in rabe prostora, je gozdarstvo z anketno analizo opredelilo nadaljnje trende pogozdovanja kmetijskega prostora v SR Sloveniji. Ugotovljeno je nadaljnje krčenje kmetijskega prostora zaradi opuščanja kmetijskih zemljišč in zaraščanja z gozdnim drevjem in grmovjem v obsegu 237.587 ha. Prepuščanje stihiji bi končno pomenilo skoraj 1,283.000 ha gozdnih površin ali 62 % vsega prostora.

Po oceni kriterija intenzitete opuščanja je stanje sledeče:

- BO OPUŠČENO (v prihodnjih 10 letih) 70.101 ha; to je 30 % glede na celoten obseg opuščanja.

To so danes še obdelane in izkoriščene kmetijske površine, a se bodo verjetno opustile zaradi neprimernosti tal, neracionalnosti kmetijske izrabe, starosti lastnikov, zdravstvenega stanja, potomcev itd.

- ŽE OPUŠČENO 77.048 ha, to je 32 %

Te površine so že opuščene iz kmetijske izrabe, ali pa je ta samo delna in slučajna in je z gotovostjo računati z zaraščanjem.

- ZAČETEK ZARAŠČANJA 50.302 ha, to je 21 %.

Na teh površinah so že vidni začetki zaraščanja z zgoščevanjem grmovnega rastja in mladik gozdnega drevja, ki predvsem intenzivno prodira iz gozdnih robov na prostor nekdanjih kmetijskih površin.

- POLNO ZARAŠČANJE 40.136 ha, to je 17 %.

Zaraščanje na takih površinah je v polnem teku, razvoj v smeri gozda je povsem jasen. Ponekod so že bolj ali manj oblikovani gozdovi, ki pa še niso upoštevani v gozdnogospodarskih načrtih.

Po oceni kriterija zemljiške kategorije, ki se opušča in zarašča pa je stanje sledeče:

- Njivske površine izven procesov opuščanja 90 %,

v procesu opuščanja 10 %

- Travniki izven procesov opuščanja 75 %

v procesu opuščanja 25 %

- Pašniki izven procesov opuščanja 36 %,

v procesu opuščanja 64 %

SKUPAJ kmetijskih zemljišč izven procesov opuščanja in zaraščanja je 73 %, v procesu opuščanja pa je 27 %.

Če analiziramo lokacije in intenziteto opuščanja, ugotovimo koncentracijo procesov predvsem v zahodni polovici Slovenije, zlasti v prostoru hribovitih regij. Gre za ekološko najboljčutljivejši prostor, v katerem je človek s svojo dejavnostjo mnogokje že porušil naravna ravnotežja. Kot povratna posledica nastopa močno omejevanje možnosti zadovoljevanja človekovih potreb iz naslova kmetijske proizvodnje, zlasti pa pridobivanja paritetnega dohodka. Po strukturi kmetijskih zemljišč ima zahodna polovica Slovenije največji delež pašniških površin tako nižinskih, zlasti pa višinskih pašnikov, od tega veliko v območju gornje gozdne meje.

Prikaz opuščanja - zaraščanja kmetijskih zemljišč in stanje gozdnatosti po občinah je v DELOVNEM GRADIVU - PRILOGA 5

I-84

III. EKONOMSKO SOCIALNI-REALNI SKLOP

KRITERIJ

OMEJEVALNI
(za poselitev)

POSPEŠEVALNI
(za poselitev)

1. STANJE GOZDNATOSTI PO OBČINAH SR SLOVENIJE

(za poselitev)

40 % >	gozdov v občini	1) Razmerje gozdnatosti po občinah - po katastru	gozdovi v občini > 40 %
45 % >	gozdov v občini	2) Razmerje gozdnatosti po občinah - po gozdno gospodarskih načrtih	gozdovi v občini > 45 %
1,0 >	faktor	3) Faktor pogozdovanja po občinah - po razmerju med površinami gozdnogospodarskih načrtov in površinskih gozdovi po katastru	faktor > 1,0
25 % >	delež opuščanja	4) Ocena opuščanja in zaraščanja kmetijskih zemljišč	delež opuščanja > 25 %

2. GOSPODARSKA VREDNOST IN SESTOJNO STANJE GOZDOV

1500 <	produkt	1) Produkt lesna zaloga/ha x prirastek/na	produkt < 1500
- mladje		2) Stanje sestojja	- premena
- prirastnik			- pogozdovanje
- pomlajenec			- panjevec
- prebiralni		3) Vrsta obratovanja	- panjevsko
- prebiralno			- grmičav gozd
- skupinsko prebiralno			- grmišča
- skupinsko postopno		4) Semenski sestoji	- malodonosni gozd
- zastorno			
- vse lokacije semenskih sestojev			

3. KOMUNIKATIVNOST GOZDNEGA PROSTORA

- gozdna cesta zgrajena (produktivna, neproduktivna) > 500 m	1) Gozdne prometnice	- območja brez gozdnih cest
- ugodne	2) Spravilna razdalja	500 m >
- poprečne	3) Spravilne razmere	- neugodne
- traktorsko	4) Izbrani način spravila	- ročno
- žičnica		- animalno
		- neodprto

4. POMEN ZASEBNE GOZDNE POSESTI

- 1) Razdrobljenost gozdne posesti z ločenim prikazom kmečke in nekmečke
- 2) Blagovna proizvodnja in domača poraba - stopnja odvisnosti od gozda (stelja, pašna)
- 3) Struktura dohodka kmečkega gospodarstva s posebnim ozirom na dohodek iz gozda
- 4) Gozdovi in gozdno drevje, kot pomembnejše krajinske strukture, izven gozdnogospodarskega načrta

5. SPLOŠNOKORISTNE FUNKCIJE GOZDOV PO KRITERIJH "ZAČASNE METODOLOGIJE VALORIZACIJE SPLOŠNOKORISTNIH FUNKCIJ GOZDOV" - dr. Boštjan Anko

- 1) Varnostna funkcija
- 2) Hidrološka funkcija
- 3) Turistično rekreativna funkcija
- 4) Krajinsko estetska funkcija

I-85

- 5) Higijensko zdravstvena funkcija
- 6) Klimatska funkcija
- 7) Obrambna funkcija
- 8) Poučna funkcija
- 9) Spomeniško varstvena funkcija

6. POMEN GOZDOV ZA RAZVOJ LOVNE DIVJADI IN PROSTO ŽIVEČIH ŽIVALI

KRITERIJ

OMEJEVALNI

(za poselitev)

- kvalitativno in kvantitativno pestra rajonizacija
- kvalitativno in kvantitativno pomemben uplen
- pomembna vloga

POSPEŠEVALNI

(za poselitev)

- kvalitativno skromna in homogena rajonizacija
- uplen malo pomemben
- poprečna vloga

1) Rajonizacija pomembnejših živalskih vrst

2) Vrsta in obseg uplena lovne divjadi

3) Gospodarjenje in značaj lovišča

7. DRUŽBENO GOSPODARSKA NAMEMBNOST GOZDOV TER PREGLED POŠKODB

- Lesno proizvodni gozd brez omejitve po namenu
- začasno varovalni
- narodni park
- gozdni rezervat
- za gojitev divjadi
- trajno varovalni gozd

1) Družbeno gospodarske kategorije gozdov

- krajinski park
- zeleni pas
- izletišče
- kmetijsko zemljišče za gozd

- erozijska območja
- vetrolom, snegolom (delno)
- požarno ogroženi sestoji (delno)
- imisije
- divjadi
- glodalci
- po gozdarski dejavnosti

2) Poškodbe - vzroki

- bolezni, insekti
- delno vetrolom, snegolom
- delno požarno ogroženi sestoji

- neznatne
- vzdržne

3) Stopnje poškodb

- nevzdržne
- gozd v propadu

8. GOZDNOGOSPODARSKI CILJI NA OSNOVI VELJAVNIH GOZDNOGOSPODARSKIH NAČRTOV

- 1) Prostorska opredelitev strukture in relativnega razmerja gozdnogospodarskih ciljev
- 2) Ocena možnosti uskladitve gozdnogospodarskih ciljev ob dispoziciji spremembe namembnosti gozdnega prostora

9. KRITERIJI ZA DOLOČANJE ODŠKODNIN ZA ŠKODO, POVZROČENO ZARADI SPREMEMBE NAMEMBNOSTI GOZDNEGA PROSTORA

- 1) Načela in družbena opredelitev škode, ki nastane zaradi spremembe namembnosti
- 2) Pravne osnove za določanje odškodnin
- 3) Elementi za ugotavljanje odškodnine
- 4) Izračun odškodnine
- 5) Upravičenci za odškodnino zaradi spremembe namembnosti gozdnega prostora

Za realnejše vrednotenje primernosti je potrebno orografske kriterije, obravnavane v "prostorsko-orientacijskem sklopu" ter kompleks potencialnih kriterijev, obravnavanih v "ekološko-potencialnem sklopu", dopolniti s kompleksom, ki je delovno poimenovan "ekonomsko-socialni-realni sklop kriterijev". Pod tem naslovom so uvedeni s stališča gozdarstva nekateri ključni podatki sedanjega stanja v prostorskem razmerju gozdov do ostalih zemljiških kategorij ter niz aktualnih ekonomsko-socialnih kriterijev, ki kažejo na vsebino relativnih socialnih funkcij gozdov in na vsebino merljivih današnjih lesno proizvodnih funkcij v dendrometrijsko definiranih sestojih v okviru veljavnih gozdnogospodarskih načrtov.

Delež gozdov po občinah SR Slovenije kvantificira problematiko nezanesljivosti katastrskih podatkov in nujnost naslonitve na strokovne podatke, kot zanesljivejše osnove za izdelavo bilančnih kazalcev in v našem primeru tudi bilančnih kriterijev, ki naj bi omogočili pri usmerjanju in določanju ukrepov o možnostih za spreminjanje namembnosti gozdnih ter z gozdnim drevjem poraslih zemljišč. 34 kriterijev je grupirano v ločene vsebinske prikaze, ki predvsem predstavljajo kvantificirane in večinoma tudi lokacijske podatke o gozdovih na osnovi veljavnih gozdnogospodarskih načrtov. V tem primeru je poudarek na preglednem seznamu večinoma direktno razpoložljivih podatkov, ki jih je potrebno sistemsko ovrednotiti tako s stališča republiških kot tudi s stališča občinskih ali celo ožjih interesov (krajevna skupnost). Poudarjanje kriterijev v omejevalne in stimulative je izvedeno le delno, kar je nujno pričakovati glede na prejšnje izhodišče, določeno mero fleksibilnosti vsled velike heterogenosti slovenskega gozdnega prostora. Hkrati pomenijo navedbe kriterijev opozorilo na vsebinska področja, ki jih je potrebno sistemsko obdelati s sektorskimi strokovnimi merili, kajti le na ta način je možno zagotoviti racionalni postopek za doseg optimalnega cilja.

Ekološko potencialni sklop kriterijev
Opis kriterijev in vrednosti koeficientov

1. Geološko petrografski kompleks

a) mehanski razpad kamenin:	Koeficient:
- kamenina je povsem razpadla, (stare ilovice, puhlice, koluvijski ilovnati nanosi ipd.)	1
- kamenina hitro razpada (glinasti skrilavci, mehki peščenjaki, laporji, metamorf.blestniki ipd.)	3
- kamenina mehansko počasi razpada (dolomiti)	5
- kamenina težko razpada (dolomitizirani apnenci, tonalit, diorit, amfibolit ipd.)	7
- kompaktne in nedrobljive kamenine (kremen, bazalt, apnenec)	9
b) kemijski razkroj kamenin:	
- lahko razkrojljivo (diluvijske ilovice, puhlice, aluvij ipd.)	1
- dobra razkrojljivost (glinasti skrilavci, mehki peščenjaki)	3
- srednja razkrojljivost, dobra topljivost (apnenci)	5
- težko topljivo in razkrojljivo (dolomitizirani apnenci)	7
- težko razkrojljivo (dolomit, kremen)	9

Iz geološko petrografskega kompleksa dejavnikov sta izbrana navedena, ker je primarni pogoj za neoviran (nelimitiran) razvoj vegetacije bogastvo substrata in dostopnost hranljivih mineralov. Ti dejavniki, gledani iz našega aspekta, delujejo v neki meri istosmerno ali povsem nasprotno. Od kombinacije dejavnikov je odvisno, v kateri smeri se potencialno sploh morejo razvijati tla, seveda v okviru pri nas poznanih klimatov.

2. Kompleks orografskih dejavnikov:

a) oblika terena:	
- ravnine, podnožja gričevja ali hribovja	1
- predgorski ali gorski ravniki (platoji)	3

- mezoreliefno zelo razgibana zmerno nagnjena pobočja; vrtačast teren 5
 - strma pobočja razbrazdana z jarki 7
 - grebeni in ostro urezani jarki, skaloviti ali pečinasti platoji in pobočja 9
- b) nagib terena:
- ravno do blago nagnjeno ($0-5^{\circ}$) 1
 - položno ($6-15^{\circ}$) 3
 - zmerni nagib ($15-25^{\circ}$) 5
 - strmo ($26-35^{\circ}$) 7
 - zelo strmo (nad 35°) 9
- c) lega (ekspozicija)
- združba se pojavlja v vseh legah ali na ravninah 1
 - združba je navezana na hladne lege 5
 - združba se pojavlja v toplih legah ali na greberih 9
- č) odtočni koeficient:
- ravnine z delno vezanimi tlemi in gričevje s propustnimi tlemi (odtočni koeficient je $0,1-0,2$)
 - ravnine z vezanimi tlemi, gričevje in hribovje do 500 m z delno vezanimi tlemi ter hribovje do 1000 m s propustnimi tlemi (od.koef.= $0,2-0,3$) 3
 - hribovje do 500 m z vezanimi tlemi, gorovje do 1000 m z delno vezanimi tlemi in visokogorje nad 1000 m s propustnimi tlemi (od.koef.= $0,3-0,5$) 5
 - gorje od 500-1000 m z vezanimi tlemi, visokogorje nad 1000 m z delno vezanimi tlemi (od.koef. = $0,5-0,6$)
 - visokogorje nad 1000 m z vezanimi tlemi (od.koef. = $0,6-0,7$) 9

Izbrani dejavniki iz kompleksa orografskih delujejo pretežno v raznih smereh in ustvarjajo zelo pester splet, ki lahko dokaj odločilno vpliva na celoten ekološki kompleks gozdne združbe in ji dajejo značilno ekološko obeležje, ki je med drugim že od nekdaj odločilno za način udejstvovanja človeka.

3. Kompleks klimatskih elementov in pojavov:

a) vegetacijska stopnja (vertikalna zonacija)

- planarna stopnja (ravnine) 1
- kolinska stopnja (gričevje) 3
- submontanska (predgorska) stopnja 5
- montanska (gorska) stopnja 7
- altmontanska (visokogorska) stopnja 9

b) klimakvocijent po Ellenørgu:

- območje gozda gradna in belega gabra (k.kv.- 32-26) 1
- območje gozda gradna in belega gabra z bukvi jo (k.kv. - 25-20) oziroma območja primorskega gabriča in vilovine 3
- območje predgorskega bukovega gozda in bukovega gozda z gradnom (k.kv. - 19-16) oziroma območja primorskega gozda puhavca in č.gabra 5
- območje gorskih in visokogorskih bukovih in bukovo jelovih gozdov (k.kv - 15-10) oziroma območje primorskega bukovega gozda z vilovino 7
- območje visokogorskih smrekovih gozdov, smrekovih gozdov v inverziji kraških vrtač, borovih gozdov v ekstremnih legah, šibljaka, č.gabra in kr.jesena ter rušja (k.kv. - 10-5 in 32 ali več) oziroma območje primorskega gorskega in visokogorskega bukovega gozda 9

c) Trajanje vegetacijskega obdobja

(povprečna dnevna temperatura je 10°C ali več):

- vegetacijska perioda traja 210 ali več dni 1
- vegetacijska perioda traja 210 do 190 dni 3
- vegetacijska perioda traja 190 do 160 dni 5
- vegetacijska perioda traja 160 do 100 dni 7
- vegetacijska perioda traja pod 100 dni 9

č) Trajanje neprekinjene snežne odeje (srednje število dni z neprekinjeno snežno odejo 1 cm ali več):

- snežna odeja traja 40-60 dni 1

- 4
- snežna odeja traja 60-80 dni 3
 - snežna odeja traja 80-100 dni 5
 - snežna odeja traja 100-120 dni 7
 - snežna odeja traja nad 120 dni ali pod 40 dni 9
- d) Izpostavljenost neposrednemu vplivu makroklimе:
- položaj združbe ob vodah, jezerih ali morju; jarki v pobočju 1
 - obsežni ravniki ne glede na nadmorsko višino 3
 - odprta (nezaslonjena pobočja) 5
 - območje obalnega klimata (kontinentalno-submediteransko območje), zaprte doline 7
 - izpostavljeni grebeni, globoke vrtače in kraške doline, subalpska pobočja 9
4. Talne razmere gozdnih združb:
- a) Kamenitost v talnem profilu in na površini
- brez kamenitosti 1
 - slaba kamenitost v profilu, do 10 % površine kamenita 3
 - srednja kamenitost površine (10-30 %) in srednja skeletnost profila 5
 - močno skeletni profili, velika površinska kamenitost (30-50 %) 7
 - skalovito do pečinasto (več kot 50 %) 9
- b) Ustaljenost tal ali talnega profila:
- ustaljena tla 1
 - slabo ustaljena tla koluvialnega porekla 3
 - neustaljena koluvialna tla 5
 - neustaljena močno skeletna koluvialna tla 7
 - plazovit, usaden ali krušljiv teren 9
- c) Vlažnost tal:
- vlažna tla 1
 - zmerno vlažna tla 3
 - sveža tla 5
 - mokra tla 7
 - suha tla 9

- č) Zakisanost tal:
- zmerno kislo 1 1
 - nevtrarno 3
 - kislo 5
 - podzoljeno 7
 - bazično 9
- d) Razvojna stopnja tal:
- prevladuje mineralna substanca ob močnem humoznem horizontu (A-B-C) 1
 - sprana tla s pretežno mineralno substanco (A-E-B-C) 3
 - organska in mineralni del tal sta prisotni v enaki meri (A-AB-C) 5
 - prevladuje organska substanca (A-C) 7
 - neformirana tla (AC), ki ne pokrivajo vse površine 9
- e) Stabilnost talnega kompleksa v odnosu na biotične in abiotične vplive (erodibilnost):
- popolnoma stabilna tla (razvita tla na apnencih in dolomitih) 1
 - razmeroma stabilna tla (razvita tla na mešanih substratih ali na bazičnih oziroma nevtralnih silikatih) 3
 - pogojno stabilna tla (dolomitne rendzine, humokarbonatna tla) 5
 - labilna tla (razvita tla na silikatnih kameninah ali nanosih revnimi na bazah) 7
 - zelo labilna (silikatni koluvijski reveni na bazah) šotne rendzine 9
5. Lastnosti vegetacijske odeje:
- a) značaj vegetacije in zahtevnost po talni in zračni vlagi:
- mezofilno (hygrofilne) vegetacija 1
 - mezofilna vegetacija 3
 - mezofilno-termofilna vegetacija 5
 - hygrofilna vegetacija 7
 - xerofilna vegetacija 9

b) značaj vegetacije in zahtevnost po svetlobi:

- sciofilni iglavci 1
- sciofilni listavci in polsenčni iglavci 3
- pol heliofilni listavci in heliofilni iglavci 5
- heliofilni listavci 7
- heliofilni grmovni listavci ali iglavci 9

c) značaj vegetacije in lastnosti po prekoreninjenju

tal:

- drevje globoko korenini, grmovni in zeliščni sloj močno preraščata tla (QC) 1
- drevje globoko prekoreninja tla, grmovni in zeliščni sloj sta slabše razvita (AF, EF) 3
- drevje srednje globoko prekoreninja tla, grmovni in zeliščni sloj sta slabo razvita (ArF, OF) 5
- plitvo koreninjenje drevja, grmovni sloj redek, zeliščni le na presvetljenih mestih sestojev (APs, SP) 7
- pretrgana ruša, grmovje (ali redko drevje) plitvo toda intenzivno prekoreninjavata tla (RR, GP, QO) 9

č) stabilnost gozdne združbe (moč regeneracije v okviru ciklične sukcesije) v odnosu na abiotične in biotične vplive

- stabilne gozdne združbe z naglo prirodno regeneracijo v okviru ciklične sukcesije; posečni stadiji kratkotrajni in neizraziti ter malopovršinski 1
- stabilne gozdne združbe s počasno prirodno regeneracijo preko dolgotrajnejših posečnih stadijev (ArF, SF, AdF) 3
- labilne gozdne združbe z regeneracijo preko dolgotrajnih razvojnih stadijev gozdne oblike (AF, DA, HF, AnF) 5

- labilne gozdne združbe z regeneracijo preko dolgotrajnih stadijev grmovne oblike (OF, CF, CaF, LQ, AsP, APs) 7
- labilne gozdne združbe, regresija vodi do ireverzibilnih stadijev ali do erozije (GP, RR, QO) 9
- d) Izpostavljenost gozdne združbe abiotičnim vplivom (vetrovi, padajoče kamenje, pritisk snežne odeje, plazovi, poplave)
 - brez vplivov 1
 - občasno pada kamenje 3
 - trajni vpliv vetrov. Občasno pada kamenje in bočni pritiski snežne odeje. Občasne poplave 5
 - trajno prisotni bočni pritiski snežne odeje in padanje kamenja 7
 - trajno ogroženo od snežnih plazov in pobočnega grušča. Ožje poplavno območje ob vodah 9

V današnjih razvojnih razmerah je, glede na obstoječo veliko gozdnatost Slovenije (51 %) in še zlasti hribovitega območja (59 %), potrebno registrirane trende opuščanja in zaraščanja podrobno obravnavati v okviru postopkov in sistema družbenega planiranja.

Stanje gozdnatosti po občinah Slovenije

Občina	Površina občine	Gozdovi po katastru	Gozdovi po popisu 1980 po lastništ. (družb., zaseb., skupaj)	Ocena opuščanja in zaraščanja kmet.zemljišč površina %	
1. Ajdovrščina	35.237	16.539	6.680 11.270 17.950	7.493	44
2. Brežice	26.765	9.110	2.764 6.407 9.171	1.135	7
3. Celje	22.948	10.568	1.558 8.651 10.209	1.435	13
4. Cerknica	48.253	23.842	11.164 17.495 28.659	7.531	36
5. Črnomelj	48.597	16.924	9.789 16.682 26.471	10.595	47
6. Domžale	23.991	11.075	10.978 9.214 10.978	304	8
7. Dravograd	10.493	5.626	1.652 4.324 5.976	1.556	39
8. Gor. Radgona	20.982	5.406	1.707 3.572 5.279	823	6
9. Grosuplje	42.071	21.637	2.237 20.584 22.821	2.399	13
10. Hrastnik	5.858	3.326	593 2.439 3.032	587	24
11. Idrija	42.487	23.761	10.898 16.972 27.870	8.327	50

12. Pirška Bistrica	47.964	23.557	13.222 15.439 28.661	9.112	45
13. Izola	2.828	365	110 422 532	452	33
14. Jesenice	37.467	19.734	10.007 10.402 20.409	4.101	59
15. Kamnik	28.927	15.838	5.334 11.180 16.514	2.241	22
16. Kočevje	76.587	31.586	53.201 8.853 62.054	9.528	47
17. Koper	27.216	6.468	2.364 7.425 9.789	8.725	53
18. Kranj	45.282	25.134	9.076 16.498 25.565	2.756	17
19. Krško	34.514	14.949	2.560 11.880 14.440	1.552	9
20. Laško	24.987	14.370	3.343 10.671 14.014	1.063	11
21. Lenart	20.408	5.426	788 4.787 5.575	1.297	9
22. Lendava	25.616	5.832	4.298 1.163 5.461	122	1
23. Liti ja	32.764	20.399	5.028 16.298 21.326	3.336	22
24. Ljubljana-Bežigrad	4.632	1.138	306 1.068 1.374	565	26
25. Ljubljana-Center	498	77	-	102	-
26. Ljubljana-Moste-P.	15.235	8.139	631 7.238 7.869	986	19
27. Ljubljana-Šiška	15.597	7.871	1.059 6.568 7.627	1.490	24

28. Ljubljana-Vič-Rudnik	54.357	26.995	5.796 21.140 26.936	7.589	31
29. Ljutomer	17.870	4.157	674 3.359 4.033	258	3
30. Logatec	17.292	10.669	3.966 7.374 11.340	2.285	39
31. Maribor	73.774	33.034	13.864 18.256 32.120	4.933	14
32. Metlika	10.838	3.912	648 3.294 3.942	2.591	43
33. Mozirje	50.751	29.444	14.738 20.147 34.885	8.148	52
34. Murska Sobota	69.164	20.175	3.515 16.419 19.926	1.545	3
35. Nova Gorica	60.526	27.572	11.159 18.231 29.390	8.846	33
36. Novo mesto	75.889	39.235	17.705 23.990 41.695	8.209	26
37. Ormož	21.212	6.373	1.694 4.455 6.149	-	-
38. Piran	4.473	638	167 366 533	644	24
39. Postojna	49.187	26.779	16.268 13.628 29.896	11.174	55
40. Ptuj	64.528	19.647	4.349 14.632 18.981	3.017	7
41. Radlje ob Dravi	34.630	22.779	10.180 13.981 24.161	3.631	42
42. Radovljica	64.071	33.631	20.306 14.787 35.093	8.318	43

43. Ravne na Koroškem	30.365	21.145	12.133 9.871 22.004	2.997	39
44. Ribnica	25.594	14.075	4.007 11.452 15.459	3.264	32
45. Sevnica	29.270	16.474	2.877 13.197 16.074	1.017	9
46. Sežana	69.786	21.585	8.027 24.906 32.933	22.637	56
47. Slovenj Gradec	28.596	17.885	7.141 11.521 18.662	3.223	33
48. Slovenska Bistrica	36.869	19.073	7.313 11.644 18.957	2.533	16
49. Slovenske Konjice	22.230	11.955	4.057 8.188 12.245	96	1
50. Šentjur pri Celju	23.973	10.126	1.942 8.001 9.943	458	4
51. Škofja Loka	51.168	32.241	7.614 27.869 35.483	4.606	28
52. Šmarje pri Jelšah	40.002	16.746	5.667 10.492 16.159	554	3
53. Tolmin	93.923	31.190	23.379 19.989 43.368	28.727	70
54. Trbovlje	5.755	3.433	1.387 2.511 3.898	359	18
55. Trebnje	30.823	16.164	3.058 13.053 16.111	1.320	10
56. Tržič	15.540	10.168	5.715 4.471 10.186	1.363	35
57. Velenje	18.238	10.299	2.574 7.749 10.323	1.200	17

58. Vrhnika	16.875	9.111	3.123 5.947 9.070	332	5
59. Zagorje ob Savi	14.725	8.502	1.076 7.645 8.722	504	10
60. Žalec	34.922	16.957	2.841 14.196 17.037	1.896	11
SKUPAJ SRS	2,025.400	940.916	1045.366	237.587	27